

Η Καθυστέρηση λόγου είναι ένας γενικός όρος που διακρίνεται σε πρωτογενή και δευτερογενή καθυστέρηση.

Πρωτογενής ονομάζεται η καθυστέρηση των γλωσσικών δεξιοτήτων σε σχέση με την συνολική ανάπτυξη του παιδιού απουσία σαφούς αιτιολογίας. Π. χ φυσιολογικές για την ηλικιακή του ομάδα κινητική ανάπτυξη, αντιληπτικές δεξιότητες, κοινωνικότητα, αλληλεπίδραση, παιχνίδι, επικοινωνιακό προφίλ αλλά καθυστέρηση στο λόγο.

Δευτερογενής είναι η καθυστέρηση των γλωσσικών δεξιοτήτων παράλληλα με καθυστέρηση στην συνολική εικόνα του παιδιού π. χ αργεί να περπατήσει και αργεί να μασήσει, να παίξει, γενικά να αλληλεπιδράσει ως αποτέλεσμα γνωστής αιτιολογίας π.χ σύνδρομο Asperger, νοητική υστέρηση, εγκεφαλ. παράλυση.

Εμείς αναφερόμαστε σήμερα στην πρωτογενή καθυστέρηση λόγου, ουσιαστικά σε παιδιά με διάγνωση καθυστέρησης λόγου και όχι στη καθυστέρηση λόγου που προκύπτει ως σύμπτωμα από μια πληθώρα άλλων διαταραχών.

Στην περίπτωση δευτερογενούς καθυστέρησης όσο πιο γρήγορα δράσουμε τόσο καλύτερα τα αποτελέσματα.

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

0 - 6 Μηνών

- Παράγει ήχους ευχαρίστησης.
- Αντιδρά στους ήχους και γυρίζει το κεφάλι του.
- Ανάλογα με τις ανάγκες του, χρησιμοποιεί διαφορετικό κλάμα.
- Αναγνωρίζει φωνές και γελάει όταν του μιλάνε.
- Η φωνή του παρουσιάζει ποικιλία στην ηχηρότητα και τον τόνο.

7 - 12 Μηνών

- Καταλαβαίνει το «όχι» και το «ναι».
- Ανταποκρίνεται στο όνομά του.
- Μιμείται περισσότερους ήχους.
- Εμφάνιση πρώτων «λέξεων», βάβισμα.
- Έντονα στοιχεία προσωδίας και επιτονισμού.

Κ.Ε.Σ.Υ. ΚΕΡΚΥΡΑΣ

- Σιγά - σιγά αρχίζει να αλλάζει το βάβισμα και χρησιμοποιεί σκόπιμα την ομιλία.
- Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 1-3 λέξεις.
- Καταλαβαίνει τις απλές εντολές.

13 - 18 Μηνών

- Η ομιλία του είναι σχεδόν ακατάληπτη.
- Ηχολαλεί.
- Ακολουθεί απλές εντολές.
- Εκφραστικό λεξιλόγιο 3 – 25 λέξεις ή και περισσότερες.
- Χρησιμοποιεί παράλληλα χειρονομίες και φώνηση.

19 – 24 Μηνών

- Η ομιλία του γίνεται κατανοητή και αρχίζει να μοιάζει (σταδιακά) με την ομιλία των ενηλίκων.
- Εκφραστικό λεξιλόγιο 50 – 100 λέξεις ή και περισσότερες.
- Αντιληπτικό λεξιλόγιο πάνω από 300 λέξεις.
- Αρχίζει να χρησιμοποιεί προτάσεις με ουσιαστικά και ρήματα.
- Χρησιμοποιεί προσωπικές αντωνυμίες (εγώ, εσύ, αυτός).
- Απαντά στη ερώτηση «τι είναι αυτό».
- Ακούει ιστορίες.
- Καταλαβαίνει και ακολουθεί εντολές με δυο μέρη.

2 – 3 Ετών

- Η ομιλία του είναι περισσότερο κατανοητή από τους ξένους.
- Κατανοεί τις έννοιες «όλα» και «πολλά».
- Ζητά τα αντικείμενα με το όνομά τους.

Κ.Ε.Σ.Υ. ΚΕΡΚΥΡΑΣ

- Προσδιορίζει διάφορα μέρη του σώματος.
- Εκφράζει την ανάγκη του να πάει τουαλέτα.
- Απαντά σε απλές ερωτήσεις.
- Ακούει ιστορίες και τραγούδια.
- Χρησιμοποιεί προτάσεις με 3 – 4 λέξεις.
- Χρησιμοποιεί μερικούς γραμματικούς χρόνους, προθέσεις, άρθρα και αφηρημένες έννοιες.
- Καταλαβαίνει τις έννοιες ποιος, γιατί, πόσα είναι.
- Αντιλαμβάνεται 500 – 900 λέξεις.
- Εκφραστικό λεξιλόγιο 250 λέξεις ή περισσότερες.

3 – 4 Ετών

- Ακολουθεί σύνθετες εντολές (2 – 3 μέρη).
- Καταλαβαίνει αντίθετες έννοιες (πάνω – κάτω, μεγάλο – μικρό).
- Εκφράζει συναισθήματα.
- Χρησιμοποιεί προτάσεις με 4 - 6 λέξεις.
- Καταλαβαίνει 1200 – 2000 λέξεις.
- Καταληπτικότητα ομιλίας 80%.
- Εκφραστικό λεξιλόγιο 800 – 1500 λέξεις.
- Ψιθυρίζει
- Αντιλαμβάνεται τις έννοιες παρελθόν και μέλλον.
- Συμμετέχει σε συζητήσεις.

4 Ετών

- Καταλαβαίνει τους αριθμούς, μέχρι το 3.
- Αναγνωρίζει μέχρι 3 βασικά χρώματα.
- Καταλαβαίνει τις έννοιες του χώρου.

Κ.Ε.Σ.Υ. ΚΕΡΚΥΡΑΣ

- Καταλαβαίνει πάνω από 2.800 λέξεις.
- Εκφραστικό λεξιλόγιο 900 – 2000 λέξεις.
- Χρησιμοποιεί σύνθετες προτάσεις (4 – 8 λέξεις).
- Σωστή χρήση γραμματικής.
- Ακούει μια ιστορία και απαντά σε ερωτήσεις.
- Περιγράφει τη μέρα του στο σχολείο κ.α.
- Αναμεταδίδει ακριβώς μια ιστορία.
- Δίνει σύνθετες απαντήσεις.
- Γνωρίζει τη χρήση αντικειμένων.

5 – 6 Ετών

- Γνωρίζει και ονομάζει τα χρώματα.
- Ονομάζει τα σχήματα.
- Καταλαβαίνει περίπου 12.000 λέξεις.
- Αυξάνει συνεχώς το λεξιλόγιό του.
- Συμμετέχει σε διαλόγους.
- Μετράει αυτοματοποιημένα μέχρι το 30.
- Συμμετέχει σε ομαδικά παιχνίδια και ακολουθεί τις οδηγίες.
- Σύνθετες εντολές (3 μέρη).
- Ονομάζει τις μέρες της εβδομάδας, αντίθετες έννοιες.
- Χρησιμοποιεί κλίσεις και χρόνους ρημάτων (αόριστος, μέλλοντας).
- Αντικαθιστά ελάχιστα φωνήματα.
- Γραμματικά πλήρης προτάσεις.
- Επικοινωνεί εύκολα με παιδιά της ηλικίας του και με ενήλικες.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ - ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ

ΦΥΛΟ

Οι περισσότερες έρευνες έχουν διαπιστώσει υψηλότερο ποσοστό ειδικής αναπτυξιακής καθυστέρησης λόγου στα αγόρια, με τις αναλογίες αγοριών προς κορίτσια να κυμαίνονται έως 5/1

ΠΕΡΙΓΕΝΝΗΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Οι επιπλοκές στη διάρκεια του τοκετού επηρεάζουν την ανάπτυξη του λόγου. Οι παράγοντες που αυξάνουν την επικινδυνότητα για την εμφάνιση προβλημάτων λόγου, αν και δεν έχουν τεκμηριωθεί, είναι ο πρόωρος τοκετός και το χαμηλό βάρος γέννησης.

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Περίπου το 40% των παιδιών με γλωσσική διαταραχή έχουν συγγενή πρώτου βαθμού είτε με την ίδια διαταραχή είτε με ιστορικό γλωσσικής ανεπάρκειας, συγκριτικά με το 3% του γενικού πληθυσμού.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Οι περισσότερες έρευνες συμφωνούν ότι οι κακές συνθήκες διαβίωσης, η φτώχεια, η γονική ψυχοπαθολογία, το ανεπαρκές γλωσσικό πρότυπο στην οικογένεια, η έλλειψη ποσοτικών και ποιοτικών ερεθισμάτων, η διγλωσσία, η ψυχοσυναισθηματική στέρηση, καθώς και η κακοποίηση του παιδιού σχετίζονται με την καθυστέρηση γνωστικών και γλωσσικών λειτουργιών.

Πότε μιλάμε για καθυστέρηση λόγου;

Μιλάμε για καθυστέρηση λόγου όταν το παιδί σας πλησιάζει την ηλικία των 3 ετών και:

- Επικοινωνεί μόνο με νοήματα (δείχνει αυτό που θέλει)
- Λέει μόνο συλλαβές ή λέξεις όπως μαμά, μπαμπά, παπού, γιαγιά, νερό (λεξιλόγιο < 10)
- Δυσκολεύεται να μιμηθεί λεξούλες που του λέμε
- Ο λόγος του είναι ακατανόητος από το κοινωνικό περιβάλλον
- Δεν ακολουθεί εντολές ή οδηγίες (π.χ. Φέρε τα παπούτσια σου)
- Δεν κάνει συνδυασμούς λέξεων (π.χ. φράσεις: μαμά βόλτα, μικρές προτάσεις: μαμά τρώει μήλο)
- Δεν αναγνωρίζει τα βασικά χρώματα (μπλε, κόκκινο, κίτρινο)
- Δεν ανταποκρίνεται σε απαντήσεις κλειστού τύπου (ναι/ όχι) και γενικώς δεν κατονομάζει.

Σημεία εγρήγορσης:

Τα ακόλουθα σημεία ίσως αποτελούν ενδείξεις παιδιών τα οποία βρίσκονται σε κίνδυνο για μη φυσιολογική ανάπτυξη. Τα παιδιά αυτά ίσως χρειάζεται να αξιολογηθούν από Λογοθεραπευτή άμεσα.

Κοινωνικά / επικοινωνιακά σημεία εγρήγορσης :Αν το παιδί σας εμφανίζει κάποιο από τα ακόλουθα σημεία, παρακαλώ αναλογιστείτε την πιθανότητα μίας άμεσης αξιολόγησης.

- Δεν χαμογελά ούτε εμφανίζει “ζεστές”, χαρούμενες εκφράσεις ως τους 6 μήνες.
- Δεν αντιδρά σε ήχους, δεν στρέφει το κεφάλι του προς την πηγή παραγωγής των ήχων ως τους 6 μήνες.
- Δεν δείχνει να αναγνωρίζει οικείες ή γνώριμες φωνές ως τους 6 μήνες.
- Δεν χρησιμοποιεί παραλλαγή κλάματος για να εκφράσει διαφορετικές ανάγκες και επιθυμίες ως 6 μηνών.
- Δεν εμφανίζει ποικιλία συχνότητας ή έντασης στους ήχους του έως 6 μηνών.
- Δεν εμφανίζει μίμηση ήχων (γλωσσικών ή μη) , χαμόγελων ή άλλων εκφράσεων προσώπου ως τους 9 μήνες
- Δεν παίζει φωνητικά κοινωνικά παιχνίδια (π.χ. κουκου- τσα) ως τους 12 μήνες
- Δεν έχει εμφανίσει βάβισμα ως την ηλικία των 12 μηνών (παραγωγή γλωσσικών συλλαβών σε αυτόνομο ή κοινό φωνητικό παιχνίδι)
- Δεν έχει μετατρέψει το βάβισμα του σε νεολογισμούς (π.χ. ψευδολέξεις δίχως νόημα ή σταθερή αναφορά) ως τους 12 μήνες.
- Δεν κατανοεί απλές εντολές (πχ έλα, κοίτα, κάτσε) ως τους 12 μήνες.
- Δεν εμφανίζει χειρονομίες οι οποίες να έχουν κοινωνικό / επικοινωνιακό σκοπό, όπως κατάδειξη, χαιρετισμό ως 12 μηνών.
- Δεν χρησιμοποιεί ποικιλία ήχων για να στρέψει την προσοχή των άλλων σε κάτι που το ενδιαφέρει ως τους 18 μήνες.
- Δεν παράγει σταθερές λέξεις ως 16 μηνών (ως λέξη δεχόμαστε την σταθερή κατονομασία αντικειμένου ή πράξης ακόμα και αν χρησιμοποιείται ψευδολέξη από το παιδί) ως 18 μηνών.
- Δεν χρησιμοποιεί τουλάχιστον 4 διαφορετικά σύμφωνα όταν βαβίζει (στην ελληνική πρώιμα σύμφωνα κατάκτησης θεωρούνται τα: π, μπ, μ, ν) ως 18 μηνών.
- Δεν δείχνει να γνωρίζει τα ονόματα οικείων προσώπων ή μελών του σώματος με το να τα κοιτάζει όταν τα ονομάζουμε ή να τα δείχνει ως 18 μηνών.

- Δεν δείχνει να γνωρίζει τη σωστή λειτουργία και χρήση απλών καθημερινών αντικειμένων κατά τη διάρκεια παιχνιδιού (πχ χρήση κουταλιού) ως 24 τους μήνες.
- Δεν παράγει αυθόρμητα (όχι από μίμηση) φράσεις 2 λέξεων οι οποίες φέρουν νόημα (λ.χ. μαμά μαμ, θέλω άτα, θέλω νερό) ως την ηλικία των 24 μηνών.
- Δεν χρησιμοποιεί προσωπικές αντωνυμίες ως τους 24 μήνες.
- Δεν γίνεται καταληπτή η ομιλία του παιδιού σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50% από μη εξοικειωμένο ακροατή ως τους 24 μήνες.
- Δεν απολαμβάνει την παρέα παιδιών ίδιας ηλικίας και δεν ενδιαφέρεται να παίξει μαζί τους ως τους 24 μήνες.
- Δεν αναζητά γνωστά αντικείμενα στο χώρο που δεν βρίσκονται σε εμφανές σημείο όταν του ζητηθεί ως τους 24 μήνες.
- Δεν απαντά σε ερωτήσεις τύπου τί , ποιός, πού ως 36 μηνών.
- Δεν ζητάει αντικείμενα με το όνομα τους ως 36 μηνών.
- Δεν παράγει προτάσεις 3-4 λέξεων ως 36 μηνών.
- Δεν χρησιμοποιεί κάποια άρθρα ή προθέσεις ή ενικούς πληθυντικούς και αρνήσεις ως 36 μηνών.
- Δεν εκφράζει τα συναισθήματα του μέσω του λόγου από 36 μηνών και άνω.
- Δεν συνειδητοποιεί (έστω αδρά) το παρελθόν και το μέλλον και δεν είναι σε θέση να σειροθετήσει χρονικά 2 γεγονότα από 36 μηνών και άνω.
- Δεν είναι σχεδόν απόλυτα κατανοητός ο λόγος του από τρίτους από 36 μηνών και άνω.
- Δεν κάνει συνήθως σωστή χρήση βασικής συντακτικής και γραμματικής δομής στον λόγο του από 36 μηνών και άνω.
- Απώλεια λόγου, βαβίσματος ή κοινωνικών δεξιοτήτων σε οποιαδήποτε ηλικία.

ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΟΜΙΛΙΑΣ Ή ΚΑΤΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ;

Η διαφορική διάγνωση της καθυστέρησης λόγου περιλαμβάνει απώλεια ακοής, αναπτυξιακές γλωσσικές διαταραχές, διαταραχές αυτιστικού φάσματος και νοητική υστέρηση. Η ακριβής διάγνωση είναι ιδιαίτερα σημαντική επειδή οι στρατηγικές θεραπείας είναι εντελώς διαφορετικές. Μερικές φορές, όταν η πρόοδος της ομιλίας αξιολογείται, η προσοχή εστιάζεται στο ενεργητικό λεξιλόγιο του παιδιού. Ωστόσο, θα πρέπει να αξιολογείται και η κατανόηση οδηγιών, η κατάλληλη ανταπόκριση σε ερωτήσεις και η κατάλληλη συμπεριφορά.

Συμπέρασμα: το σημαντικότερο όλων είναι η διάκριση ανάμεσα σε σημαντικά αναπτυξιακά σημεία τα οποία δεν έχει κατακτήσει ένα παιδί και σε λιγότερα σημαντικά σημεία στα οποία υπάρχει περιθώριο αναμονής. Για τα σημαντικά αναπτυξιακά σημεία τα οποία δεν έχουν κατακτηθεί από το παιδί θα πρέπει να δράσουμε άμεσα και όχι να περιμένουμε (δευτερογενής καθυστέρηση)

Η ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΡΙΑ ΤΟΥ Κ.Ε.Σ.Υ. ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΚΟΣΚΙΝΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ – ΑΝΔΡΙΑΝΑ